

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

RESOLUTIONER

RÅDET

RÅDETS RESOLUTION

av den 30 november 2009

om en färdplan för att stärka misstänkta eller åtalade personers processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden

(Text av betydelse för EES)

(2009/C 295/01)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD ANTAR DENNA RESOLUTION

av följande skäl:

- (1) I Europeiska unionen utgör konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad *konventionen*) den gemensamma grunden för skyddet av misstänkta eller åtalade personers rättigheter vid straffrättsliga förfaranden, vilka enligt denna resolution inkluderar etapperna före och under rättegången.
- (2) Dessutom utgör konventionen, såsom den tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, en viktig grundval för medlemsstaters förtroende för varandras straffrättsliga system och för att stärka detta förtroende. Samtidigt finns det utrymme för Europeiska unionen att vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa fullt genomförande av och respekt för konventionens normer samt, i förekommande fall, garantera en enhetlig tillämpning av tillämpliga normer och höja befintliga sådana.
- (3) Europeiska unionen har med framgång upprättat ett område med fri rörlighet och vistelse, som medborgarna drar nytta av genom att i ökande omfattning resa, studera och arbeta i andra länder än det där de är bosatta. Emellertid har avskaffandet av de inre gränserna och det ökande utövanandet av rättigheterna till fri rörlighet och vistelse som en oundviklig följd lett till att ett ökande antal människor blir föremål för straffrättsliga förfaranden i en annan medlemsstat än den där de är bosatta. I de situationerna blir de misstänkta eller åtalade personernas processuella rättigheter särskilt viktiga för att säkra rätten till en rättvis rättegång.
- (4) Olika åtgärder har vidtagits på EU-nivå för att garantera en hög säkerhetsnivå för medborgarna, men det är också nödvändigt att ta upp de särskilda problem som kan uppstå när en person blir föremål för misstanke eller åtal i straffrättsliga förfaranden.
- (5) Detta kräver särskilda åtgärder när det gäller processuella rättigheter för att säkerställa rättvisan i de straffrättsliga förfarandena. Sådana åtgärder, som kan inbegripa lagsiftning och andra åtgärder, kommer att stärka medborgarnas förtroende för att Europeiska unionen och dess medlemsstater kommer att skydda och garantera deras rättigheter.
- (6) Europeiska rådet i Tammerfors 1999 konstaterade, i samband med genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande, att man också bör påbörja arbete med de delar av processrätten för vilka gemensamma miniminormer anses nödvändiga för att underlätta tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande, samtidigt som medlemsstaternas grundläggande rättsprinciper respekteras (slutsats 37).
- (7) I Haagprogrammet från 2004 anges också att det fortsätta förverkligandet av ömsesidigt erkännande som hörnstenen i det rättsliga samarbetet medför att likvärdiga standarder för processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden måste utarbetas, grundade på studier av den befintliga säkerhetsnivån i medlemsstaterna och med vederbörlig respekt för deras rättstradition (punkt III 3.3.1).

- (8) Ett ömsesidigt erkännande förutsätter att de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna har förtroende för de straffrättsliga systemen i de övriga medlemsstaterna. För att kunna stärka det ömsesidiga förtroendet inom Europeiska unionen är det viktigt att det, förutom konventionen, finns EU-normer för skydd av processuella rättigheter som genomförs korrekt och tillämpas i medlemsstaterna.
- (9) Färska undersökningar visar att det finns ett brett stöd bland experterna för EU-åtgärder om processuella rättigheter genom lagstiftning och andra åtgärder och att det finns ett behov av att stärka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaternas rättsliga myndigheter ⁽¹⁾. Dessa tankar upprepas av Europaparlamentet ⁽²⁾. I sitt meddelande för Stockholmsprogrammet ⁽³⁾ noterar Europeiska kommissionen att stärkande av försvarets rättigheter är avgörande för att bibehålla ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna och allmänhetens förtroende för Europeiska unionen.
- (10) Diskussionerna om processuella rättigheter i samband med Europeiska unionen under de senaste åren har inte lett till några konkreta resultat. En hel del framsteg har dock gjorts på området straffrättsligt samarbete och polissamarbete när det gäller åtgärder som gör det lättare att väcka åtal. Det är nu dags att agera för att förbättra balansen mellan dessa åtgärder och skyddet av den enskildes processuella rättigheter. Insatser bör göras för att stärka processuella garantier och respekten för rättsstatsprincipen vid straffrättsliga förfaranden, oberoende av var medborgarna beslutar att resa, studera, arbeta eller bo inom Europeiska unionen.
- (11) Med tanke på frågornas betydelse och komplexitet verkar det lämpligt att ta itu med dem steg för steg, samtidigt som en övergripande enhetlighet säkerställs. Genom att ta upp framtida åtgärder inom ett område åt gången kan ökad uppmärksamhet ägnas varje enskild åtgärd så att problemen kan identifieras och behandlas på ett sätt som ger mervärde till varje åtgärd.
- (12) Med tanke på att åtgärds katalogen i bilagan till denna resolution inte är uttömmande bör rådet också överväga möjligheten av att behandla frågan om skyddet av processuella rättigheter utöver dem som förtecknas i katalogen.
- (13) Eventuella nya EU-rättsakter på detta område bör överensstämma med de minimistandarder som anges i konventionen, såsom de tolkas av Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna.

HÄRIGENOM FRAMFÖRS FÖLJANDE.

1. Åtgärder bör vidtas på EU-nivå för att stärka misstänkta eller åtalade personers rättigheter vid straffrättsliga förfaranden. Dessa åtgärder kan omfatta såväl lagstiftning som andra åtgärder.
2. Som utgångspunkt för framtida åtgärder godkänner rådet Färdplan för att stärka misstänkta eller åtalade personers processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden (nedan kallad färdplanen) som återfinns i bilagan till denna resolution. Rättigheterna i färdplanen, vilka kan kompletteras med andra rättigheter, anses vara grundläggande processuella rättigheter och åtgärder avseende dessa rättigheter bör prioriteras i detta skede.
3. Kommissionen uppmanas att lägga fram förslag när det gäller de åtgärder som anges i färdplanen och överväga att lägga fram den grönbok som nämns i punkt F.
4. Rådet kommer att granska alla förslag som läggs fram i samband med färdplanen och lovar att behandla dem som prioriterade ärenden.
5. Rådet kommer att fullt ut samarbeta med Europaparlamentet i enlighet med tillämpliga bestämmelser samt kommer vederbörligen att samarbeta med Europarådet.

⁽¹⁾ Se bl.a. Analys av framtiden för det ömsesidiga erkännandet på straffrättens område i Europeiska unionen, rapport av den 20 november 2008 från *Université Libre de Bruxelles*.

⁽²⁾ Se t.ex. Europaparlamentets rekommendation av den 7 maj 2009 till rådet om utvecklingen av ett EU-område för straffrättskipning, 2009/2012(INI), punkt 1 a.

⁽³⁾ Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i allmänhetens tjänst, KOM(2009) 262/4 (punkt 4.2.2).

BILAGA

FÄRDPLAN FÖR ATT STÄRKA MISSTÄNKTA ELLER ÅTALADE PERSONER VID STRAFFRÄTTSLIGA FÖRFARANDE

Ordningsföljden för de rättigheter som anges i färdplanen är vägledande. Det betonas att de förklaringar som ges nedan endast tjänar till att ge en ungefärlig bild av den föreslagna åtgärden och syftar inte till att i förväg ange de aktuella åtgärdernas räckvidd och innehåll.

Åtgärd A: Översättning och tolkning

Kort förklaring:

Den misstänkta eller åtalade personen måste kunna förstå vad som händer och själv göra sig förstådd. En misstänkt eller åtalad person som inte talar eller förstår det språk som används i förfarandena kommer att behöva en tolk samt översättning av grundläggande rättegångsdokument. Särskild uppmärksamhet bör också ägnas behoven för misstänkta eller åtalade personer med hörselskada.

Åtgärd B: Information om rättigheter och om åtal

Kort förklaring:

En person som misstänks eller åtalas för ett brott bör muntligen eller, där så är lämpligt, skriftligen få information om sina grundläggande rättigheter, t.ex. i form av rättighetsinformation. Dessutom bör denna person också snabbt erhålla information om arten av och grunden för anklagelsen mot honom eller henne. En misstänkt eller åtalad person bör ha rätt att vid lämplig tidpunkt erhålla all nödvändig information för att förbereda sitt försvar, förutsatt att detta inte inverkar menligt på det korrekta genomförandet av det straffrättsliga förfarandet.

Åtgärd C: Juridisk rådgivning och rättshjälp

Kort förklaring:

Rätten till juridisk rådgivning (genom ett juridiskt biträde) för den misstänkta eller åtalade personen vid straffrättsliga förfaranden vid första bästa tillfälle under dessa förfaranden är grundläggande för att kunna trygga rättvisa förfaranden. Rätten till rättshjälp bör säkerställa lika tillgång till den ovan nämnda rätten till juridisk rådgivning.

Åtgärd D: Kommunikation med släktingar, arbetsgivare och konsulära myndigheter

Kort förklaring:

En misstänkt eller åtalad frihetsberövad person ska snabbt informeras om sin rätt att informera åtminstone en person, t.ex. en släkting eller arbetsgivare, om frihetsberövandet, förutsatt att detta inte inverkar på det korrekta genomförandet av det straffrättsliga förfarandet. Dessutom ska en misstänkt eller åtalad person som frihetsberövats i en annan stat än sin egen informeras om rätten att få de behöriga konsulära myndigheterna informerade om frihetsberövandet.

Åtgärd E: Särskilda skyddsåtgärder för utsatta misstänkta eller åtalade personer

Kort förklaring:

För att garantera rättvisa förfaranden är det viktigt att särskild uppmärksamhet ägnas åt misstänkta eller åtalade personer som inte kan förstå eller följa innehållet i eller innebörden av förfaranden på grund av till exempel ålder, mental eller fysisk kondition.

Åtgärd F: En grönbok om häktning

Kort förklaring:

Den tid som en person kan vara frihetsberövad innan hans fall prövas inför domstol och under domstolsförfarandet varierar avsevärt mellan medlemsstaterna. Överdrivet långa perioder av frihetsberövande före rättegången är till skada för den enskilde, kan påverka det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna och representerar inte de värden som Europeiska unionen står för. Lämpliga åtgärder i detta sammanhang bör behandlas i en grönbok.
